

แผนเตรียมรับสถานการณ์ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๓ (ด้านประมง)

๑. การเตรียมการรับสถานการณ์ (ก่อนเกิดภัย)

เกษตรกรที่จะได้รับการช่วยเหลือต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนด้านประมงกับหน่วยงานของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก่อนเกิดภัยพิบัติแล้วเท่านั้น

๑.๑ การประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยกับเกษตรกร

- ดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และการเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง ให้สามารถเตรียมตัวรับสถานการณ์ หาวิธีการป้องกันแก้ไขตลอดจนมีการวางแผนการเลี้ยงเพื่อปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นให้มากที่สุด โดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งกับเกษตรกรโดยตรง, ผ่านเวทีการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน, แจ้งผ่านประชาสัมพันธ์จังหวัด, แจ้งผ่านผู้นำชุมชน, แจ้งผ่านประมงอาสา, ผ่านโครงการต่าง ๆ, ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง, สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ รวมถึงสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้ รวมถึงการเฝ้าระวังสัตว์น้ำในที่รักษาพืชพันธุ์โครงการปลาหน้าวัด เป็นต้น

- ให้เกษตรกรติดตามข่าวสารพยากรณ์อากาศจากทางราชการอย่างใกล้ชิด

- ให้เกษตรกรปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ และต้องมีความระมัดระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงระยะเวลาดังกล่าวด้วย

๑.๒ ให้คำแนะนำทางวิชาการ

ข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

กรณีที่เลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน ดังนี้

๑. ควรปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทำการตากบ่อและตกแต่งบ่อเลี้ยงในช่วงฤดูแล้งแทน เพื่อเตรียมไว้เลี้ยงสัตว์น้ำในรอบต่อไป

๒. หากจำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์น้ำควรคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความแข็งแรง จากฟาร์มผู้ผลิตที่ได้มาตรฐาน และเชื่อถือได้

๓. ควบคุมการใช้น้ำและรักษาปริมาณน้ำในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด ป้องกันการรั่วซึมหรือจัดทำร่มเงาให้กับบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ

๔. จัดเตรียมหาแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้เพิ่มเติม

๕. ควรปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในปริมาณหนาแน่นน้อยกว่าปกติ และควรปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ เพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงให้น้อยลง

๖. ควรเลือกใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีและให้ในปริมาณที่เหมาะสม

๗. ลดปริมาณอาหารสัตว์น้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นอาหารสดเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย

๘. ต้องเพิ่มความสนใจ สังเกตอาการต่าง ๆ ของสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากมีอาการผิดปกติจะได้แก้ไขและให้การรักษาได้ทัน่วงที

๙. ควรงดเว้นการขนถ่ายสัตว์น้ำ ถ้าจำเป็นต้องระมัดระวังให้มากเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกินอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำโดยตรง

๑๐. จับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ

๑๑. ควรหมั่นตรวจสุขภาพสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบสิ่งผิดปกติ ให้รีบหาสาเหตุและแก้ไขได้ทันที ในขณะที่เดียวกันควรแจ้งให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เพื่อที่จะได้หามาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรค กรณีที่มีสัตว์น้ำป่วยตายควรกำจัดโดยการฝังหรือเผา ไม่ควรทิ้งสัตว์น้ำป่วยในบริเวณบ่อที่เลี้ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้การระบาดของโรคเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

กรณีที่เลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง ดังนี้

๑. ควรปรับลดขนาดการผลิต หรือลดวันการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทำความสะอาดและซ่อมแซมกระชังในช่วงฤดูแล้งแทน เพื่อเตรียมไว้เลี้ยงสัตว์น้ำในรอบต่อไป

๒. หากจำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์น้ำควรคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความแข็งแรง จากฟาร์มผู้ผลิตที่ได้มาตรฐาน และเชื่อถือได้

๓. ควรเลือกแหล่งน้ำที่ตั้งกระชังที่มีระดับความลึกเพียงพอ เมื่อตั้งกระชังแล้วพื้นกระชังควรสูงจากพื้นน้ำไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร เพื่อให้ถ่ายเทได้สะดวกตลอดเวลา

๔. ควรจัดวางกระชังให้เหมาะสม ไม่วางชิดกันจนหนาแน่นมากเกินไป เพราะจะไปขัดขวางการไหลของกระแสน้ำ

๕. ควรปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในปริมาณหนาแน่นน้อยกว่าปกติ และควรปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ เพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงให้น้อยลง ก่อนปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในกระชัง ควรปรับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะคุณสมบัติของน้ำในภาชนะลำเลี้ยงสัตว์น้ำ ควรมีคุณสมบัติใกล้เคียงกันกับน้ำที่ต้องการปล่อยสัตว์น้ำ เช่น อุณหภูมิ ค่าความเป็นกรดต่าง เป็นต้น

๖. ควรเลือกใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีและให้ในปริมาณที่เหมาะสม

๗. ลดปริมาณอาหารสัตว์น้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นอาหารสดเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย

๘. ต้องเพิ่มความสนใจ สังเกตอาการต่าง ๆ ของสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากมีอาการผิดปกติจะได้แก้ไขและให้การรักษาได้ทันที่

๙. ควรทำความสะอาดกระชังสม่ำเสมอ เพื่อกำจัดตะกอนและเศษอาหาร ซึ่งเป็นการตัดวงจรชีวิตปรสิตและเชื้อโรค นอกจากนี้ช่วยให้กระแสน้ำไหลผ่านกระชังได้ดี มีผลต่อการเจริญเติบโตและสุขภาพสัตว์น้ำ

๑๐. ควรลดวันการขนถ่ายสัตว์น้ำ ถ้าจำเป็นต้องระมัดระวังให้มากเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกินอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำโดยตรง

๑๑. จับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำภายในกระชัง

๑๒. ควรหมั่นตรวจสุขภาพสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบสิ่งผิดปกติ ให้รีบหาสาเหตุและแก้ไขได้ทันที ในขณะที่เดียวกันควรแจ้งให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เพื่อที่จะได้หามาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรค กรณีที่มีสัตว์น้ำป่วยตายควรกำจัดโดยการฝังหรือเผา ไม่ควรทิ้งสัตว์น้ำป่วยในบริเวณแม่น้ำที่เลี้ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้การระบาดของโรคเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

๑.๓ การเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งอุณหภูมิอากาศและน้ำสูงขึ้นมาก ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ ลดน้อยลง ช่วงนี้ถ้ามีฝนตกอุณหภูมิอากาศและน้ำจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สภาวะต่าง ๆ ดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์น้ำที่เลี้ยงโดยตรง โดยทำให้สัตว์น้ำเครียด อ่อนแอและยอมรับเชื้อโรคได้ง่าย โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำ ลำน้ำสาขา อ่างเก็บน้ำ และคลองส่งน้ำต่าง ๆ

โรคที่ควรเฝ้าระวังในหน้าร้อน ได้แก่ โรคที่เกิดจากปรสิต เช่น เห็บกระชัง ปลิงใส เห็บปลา เหาปลาและหมัดปลา เป็นต้น โรคที่เกิดจากแบคทีเรีย เช่น สเตรปโตคอคคัส (*Streptococcus sp.*) แอโรโมแนส (*Aeromonas hydrophila*) วิกิริโอ (*Vibrio sp.*) เป็นต้น แบคทีเรียดังกล่าว จัดอยู่ในกลุ่มแบคทีเรียนักฉวยโอกาส (Opportunistic bacteria) ที่พบและอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำทั่วไป โดยจะเข้าทำอันตรายสัตว์น้ำเมื่อสัตว์น้ำอ่อนแอ และสามารถแพร่กระจายได้รวดเร็วโดยผ่านกระแสเลือดที่กระจายอยู่ทั่วตัว

ความรุนแรงของโรค ขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของสัตว์น้ำ ถ้าสัตว์น้ำมีภูมิคุ้มกันโรคต่ำ ในขณะที่สภาพแวดล้อม (คุณภาพน้ำ) เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือมีคุณสมบัติของน้ำไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ

สัตว์น้ำที่มีปรสิต มีลักษณะอาการ เช่น วายน้ำผิดปกติ แฉก หรือรวมกลุ่มที่ผิวน้ำ หายใจถี่ มีจุดแดงแผลถลอกตามผิวหนัง เป็นต้น

สัตว์น้ำที่ติดเชื้อแบคทีเรีย มีลักษณะอาการ เช่น ซึม ไม่กินอาหาร วายน้ำคางส่วาน มีแผลเลือดออกตามผิวหนังและอวัยวะต่าง ๆ มีตุ่มฝีที่บริเวณใต้คางและผิวหนังตัว ตาขุ่น โปน ครีบกร่อน ท้องบวม เป็นต้น

การรักษาโรค

๑. โรคปรสิต โดยการตัดวงจรชีวิตปรสิต กำจัดตะกอนและเศษอาหารที่เกาะติดตามกระชังซึ่งเป็นอาหารที่อยู่อาศัยและสืบพันธุ์วางไข่ และใช้สารเคมี เช่น ไตรคลอโรฟอน (กลุ่มยาฆ่าแมลง) อัตราการใช้ ๐.๕ - ๐.๗๕ ส่วนในล้านส่วน (๐.๕-๐.๗๕ กรัมต่อปริมาตรน้ำ ๑ ตัน) ทำทุก ๆ ๑ สัปดาห์ ทำซ้ำติดต่อกัน ๓ - ๔ ครั้ง หรือฟอร์มาลินเข้มข้น ๒๐๐-๒๕๐ ส่วนในล้านส่วน (พีพีเอ็ม) (๒๐๐ - ๒๕๐ มิลลิกรัม (ซีซี) ต่อปริมาตรน้ำ ๑ ตัน) นาน ๑๕ - ๓๐ นาที ถ้าเป็นปลาที่เลี้ยงในกระชัง ควรนำปลาขึ้นจากกระชังชั่วคราว พักใส่ถังหรือบ่อ หรือใช้ผ้าใบล้อมกระชังปลาแล้วจึงใช้สารเคมี ไม่ควรใส่ยาหรือสารเคมีลงในแหล่งน้ำโดยตรง

๒. โรคติดเชื้อแบคทีเรีย โดยใช้ยาต้านจุลชีพ ผสมอาหารให้กินตามคำแนะนำในฉลากยา

๒. การดำเนินการขณะเกิดภัย

กรมประมงได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของกรมประมงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เตรียมรับสถานการณ์และให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ และติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และรายงานให้กรมประมงทราบทุกสัปดาห์ และหากเกิดผลกระทบทางด้านประมง ให้หน่วยงานในสังกัดกรมประมงเร่งดำเนินการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าตามความสามารถและศักยภาพของหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย และประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร เช่น หน่วยงานของกรมชลประทาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้สำนักงานประมงจังหวัด พิจารณาการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร โดยใช้เงินทดรองราชการในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด (๒๐ ล้านบาท) ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินทดรองราชการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๒.๑ การเตรียมการ

เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอ เฝ้าระวังและดำเนินการติดตามสถานการณ์การเก็บกักน้ำในอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร รวมถึงการเฝ้าระวังสัตว์น้ำในที่รักษาพืชพันธุ์ โครงการปลาน้ำจืด เป็นต้น จัดเตรียมเครื่องสูบน้ำ และอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ช่วยเหลือเกษตรกรได้ทันทีที่ได้รับการร้องขอ และให้เจ้าหน้าที่ประมงประจำสำนักงานประมงอำเภอให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร เพื่อให้คำแนะนำในการป้องกันโรคสัตว์น้ำ

๓. การให้ความช่วยเหลือ (หลังเกิดภัย)

๓. การเตรียมการรับสถานการณ์ (หลังเกิดภัย)

- สำรวจความเสียหาย ให้ความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลัง
- ติดต่อประมงจังหวัดพิษณุโลก โทร ๐๕๕-๓๒๒๗๐๗
- ติดต่อสำนักงานประมงอำเภอ ได้แก่

๓.๑) อำเภอเมือง	โทร.	๐๘๑-๕๓๒๙๔๔๒
๓.๒) อำเภอวังทอง	โทร.	๐๘๘-๕๘๙๓๖๘๗
๓.๓) อำเภอบางระกำ	โทร.	๐๙๕-๖๑๓๘๔๕๑
๓.๔) อำเภอบางกระทุ่ม	โทร.	๐๘๙-๗๔๔๕๗๖๐
๓.๕) อำเภอพรหมพิราม	โทร.	๐๕๕-๓๒๒๗๐๗
๓.๖) อำเภอนครไทย	โทร.	๐๘๓-๑๒๘๔๔๑๔
๓.๗) อำเภอวัดโบสถ์	โทร.	๐๘๘-๒๙๓๐๔๘๙
๓.๘) อำเภอชาติตระการ	โทร.	๐๘๗-๕๔๔๙๔๙๑
๓.๙) อำเภอเนินมะปราง	โทร.	๐๙๘-๖๓๙๑๕๑๙